

Славамір Адамовіч

**Зваротныя
правакацыі**

Вершы

Полацк
1994

**Таварышам па арганізацыі “Правы
Рэванс”
прысьвячае аўтар гэтая праявы**

МЫ

Дождж прайшоў. Сонца. Трава расьце.
Блішчаць валуны. І мы расыцём, дужэем,
наліваецмся моцай і гартуем наш дух.

Мы высока. Абапершыся на плячо
маланкі і на поўныя грудзі ўдыхаючы аzon,
мы гаворым з самім Перуном. Мы памятаем
сказанае: «Мы – дамо! Мы – сіла! Мы –
права!» Бо мы маєм нашу зямлю. Зъ яе мы
паўсталі, яе любім, у ейнае ўлоньне мы
вернемся. І ў гэтым вечным кругабегу нам
наканавана зьдзяйсьняць волю ёю
народжаных – нашу волю да жыцця.

Мы – здаровыя. Прыгожыя. Маладыя.

Мы на маршы. Шырэй крок! Раз-два,
раз-два... Насустрач сонцу, дажджу, ветру.
Па нашых дарогах. Мінаючы старыя
дзядзінцы, гарадзішчы, замкі. На Ўсход. На
Захад. На Поўдзень. На Поўнач.

Гэй, хто там супраць?

Зьняць засыцерагальнікі.

Агонь!

* * *

Тутэйшыя мальвы і ластаўкі
жывуць па-тутэйшаму тут,
і траваў расістая каслаўкі,
і мокры кастрычніцкі груд.

Жыву тут і я па-тутэйшаму,
бязъдзетна і ціха, як ёсьць,
шукаю гадамі пякнейшага,
пакуль не прайшла маладосьць.

Канцоўкі пішу да пачатага,
пачатае рву на шматкі,
а дзесьці за плугам аратага
кладуцца барознаў радкі.

АЛЬТРУІСТЫЧНАЕ

Калі мне пачалі даваць,
я ўжо быў сыты,
але не адмаўляў, хаця
быў як спавіты
ці то сном летаргічным, ці
сусветнай комай.
Я быў як вецер у трысыці,
зас্পеты стомай.
Мне не хацелася, каб так,
што дазарэзу.

Я ціха тлеў, я траціў смак,
і нават рэзус мяняла кроў мая ўва мне
спакойна, ўпартा.
І мне было, як на вайнे
ці ў кнігах Сартра –
нудотна, брыдка, а рабі.
І я стараўся
араць глыбока плоць ральлі,
цягаў каменыні на грудзі крушняў,
а калі яны прасілі: досыць! досыць! –
я заціхаў і слухаў шэпт
гарачых вуснаў.
Удзячны шэпт.

СОН ПРА НОЖ

Любімы сябра, зроблены аднойчы
з бліскучай нержавейкі, на заказ –
лязо тваё цалую, ойча, тройчы,
гарачым языком кранаю паз –
рышток, старанна выразаны майстрам
з адною мэтай: каб съякала вон
кроў чорная з варожых чорных сэрцаў,
каб вораг наш знаходзіў хуткі скон.

* * *

Я ў даланю бяру халодны тронак,
нібы ўзыходжу на айчынны трон...
Каліны сок съякае долу з гронак,
і разам зь ім пра нож зынкае сон.

* * *

Блukaю і блудадзею
са словам – яно маё.
Яно мне дорыщь надзею,
яно мне жонкаю ё.

Са словам іду я ўпрочкі
на месяц, на год, на два.
І мала мне щёмвай ночкі,
і што ж мне, што СО2.

Са словам я аўтаномны:
бадзяюся і буджу
заспаных звяроў і гномаў,
дыктатара і раджу.

Ах, слова! Адзіны сябра,
з табой у звязцы іду
скрэз логвы чырвоных фабрык,
скрэз мёртвую рэку.

Мы дойдаем з табой – да славы
альбо да згубы – няхай!
Ты – слова маё, я - Слава,
А з намі і ў нас – наш Край.

* * *

Пекнасьць простае рэчы,
слова, музыкі, формы,
жар нацепленай печы
і гармонію нормы,

і твае, дзеўчынёшка,
худаватыя плечы,
і прыгожую ножку,
і маўчаныне дарэчы,
профіль сумны і хвалай
валасы, німбы нібы, –
гэта ўсё я і сладлю,
напінаючы фібры.

МОМАНТ ПЕРАМЕНЫ РЫТМУ

Вы зайшлі на некалькі хвілін,
пахам сну бязгучна агулі,
ціха запыталі, чый я сын,
і за штосыці нават пахвалі.
Я маўчаў, я крэмзаў на лістах
словы, непадобныя на слова.
На старой рабіне шэры птах
лопаў крыльем. Зырка съпелі дровы
ў белай грубцы – іх съялі агонь.
Выло нам съягта. Потым
вы белы шалік скінулі на капу,
прайшлі ў пакой, пасъля прыселі,
белую рукой аперліся на брыж.
Ложак рыпнуў. І тады зъляцелі
вам пад ногі дзьве пушынкі звыш.
Гэтак пад стары пахілы крыж
весенняю зълягае лісьце з клёнаў
на вясковых могілках, дзе съяць
нашы продкі, век свой перабыўшы
па чужых законах...
Вось і ўсё. Дасьпелі дровы ў печы.
Кахля разагрэла пахі сну.
Я падумаў: Божа, як дарэчы,
што ня трэба заўтра на вайну.

* * *

Калі жанчына спажывае грушу,
ці яблык, ці кавалак мяса съпелы,
дасмажаны на новенъкай патэльні, –
люблю я назіраць і ў гэтым бачыць
вялікі сэнс, і прыгажосьць, і радасьць.
Няхай жа зьмест арганікі бялковай
падтрымлівае пекнагу кабеты,
каб здольная была яна заўсёды
мяне завабіць не кавалкам мяса,
дасмажаным на новенъкай патэльні,
а пульхнасыцю сваіх ружовых вуснаў,
і ямкамі на гэтых самых шчочках,
і таліяй, таўстою ці ня вельмі,
але каб мог абняць я беспроблемна,
каб мог абняць яе пасъля вячэры,
і, сыгую, каб мог сабой насыціць,
а потым-потым выслушаць падзяку
і задушыцца ў белым прасыцірадле
ад радасыці, што меў яе такую.

23 верасня 1993 году.
Электрычка «Менск – Баранавічы».

* * *

Зіма. Разгуляўся люты.
Правінцыю замяло.
Над чорным будынкам гуты
звілося дымоў кубло.
Направа, дзе дом бяз вокан,
а пятай сонца эйшло.
У чорнай пасыцелі кокан
зарыў чалавек хайлло.
Няхай не бянтэжыць слова
апошніе вас, ханжа.
Я ведаю: гэта клёва,
нібытга ясі з нажа.
І потым, шматфарбнасыць фразы
ня съведчыць пра ейны зьмест.
Бываюць такія фазы,
калі вырашае жэст.
Бывае, што трэба рэзка,
дарэшты ісці на разрыў,
пакуль не згарыць, як трэска,
твой самы съвяты парыў.
Зіма, я люблю твой холад,
мароз твой, рэдкі цяпер...
На жаль, я зусім ня волат,
на шчасыце, яшчэ ня зывер.

ЭКСПРОМТ №1

Чым штодня рукапрыкладствам,
лепш займацца рукаблудствам.
Як наіўнай формай блядства
і вышэйшым відам глупства.

ЭКСПРОМТ №2

Вось я і скончыў. Няважна, што:
акт ананізму ці акт зачацьця.
Важна, што потым захочацца сто
выпіць поўнага, так сказаць, шчасыця.

Важна, што потым сяброў кагал
прыйдзе з адным на сямёх паўлітрам,
вып'е маіх аяць, падыме гвалт,
і абрэ мяне літрапалітам.

ЭКСПРОМТ №3

Трапіўшы ў белую гурбу грудзей,
я астываю ад жарсыці,
адпачываю ад брудных людзей
і небяспекі старасыці.

* * *

Зіма – ні марозу, ні гурбаў,
ні сънежнае бабы ў двары.
Чамусыці ў душы неяк труба,
і хочацца ўпасыці згары.

І не даляцець, а згубіцца
у сінім ядлоўцавым сыне,
у рыжа-блакітнай ігліцы,
у гуках старога Маснэ.

ТАЦЦЯНЕ

Пра ўсіх ня думай дрэнна,
мяркуючы па мне.
Мажліва, я – антэна,
мажліва, што і не;
мажліва, я лакатар,
мажліва, толькі шлюз,
мажліва, экскаватар, –
капаю дрэнь і друз,
што людзі накідалі
за тысячы гадоў;
мажліва, я – сандалі
стаптаныя багоў;
я сыліагель, мажліва,
і моры съёз людзкіх
высмоктваю чульліва
з кватэраў гарадзкіх;
мажліва, я і прагну
рабіць дабро, але
хутчэй за ўсё я – магма,
і стыну на скале;
мажліва, я какаю,
але ня так, як вы;
мажліва, я хаваю
пад пахай нож крывы,
і вы не рызыкуйце
са мной ісьці ў кіно –
я блытаю часамі
жывую кроў зь віном!

РАНІШНЯ КАНТАМІНАЦЫІ ЗЪ ПЕРАЎВАСАБЛЕНЬНЕМ НА ФОНЕ СОНЦА І ДАЖДЖУ

Калі, зубоў прарваўшы белую ахову,
язык мой скопіць кроплю ранішняй расы
зъ пялесткаў толькі што расквітай ружы –
о! гэта будзе момант пранізлівае радасыці,
калі клінок шурпаты языка
ўват’ецца ў сэрца самае бутона.
О, космас! Неўнікнёнасыці тваёй
я прагну, я – той чмель,
якому трэба многа, многа кветак,
зъ якіх бы ён мог браць пылок,
яго ператвараочы ў мёд вечнасыці.
Вось я, але хто ты,
чыя так съемла раніцай расістай
съпее кветка? И для чаго,
раскошная надзіва,
і ўвечары, і ўраныні спакушае
аблокі, набрынлялыя дажджом?
А можа, так і трэба?
І хай ад жарсыці пекліцца душа.
Няхай яна, застаўшыся у здрэнным,
у рызманах і босая, адна,
але няхай яна, як духам хлебным,
напоўніць вольным духам Перуна
маіх касыцей сырья пустакі.

Што ж, я такі:

ад самае калыскі, яшчэ не распазнаўшы
белы сьвет
і ў ім сябе, я стаў падоўгу доўга заглядацца
на краплю чыстай ранішняй расы,
якая распадаецца паволі
ў асмужаным трохкунтніку ядлоўца.
Яшчэ гады мне падказалі слоўда
таемнае і моцнае, зъ якім
я мог у сьвет ісьці, нязнаны й дзёрзкі,
але абавязаўшыся вярнуцца
аднойчы ўраныні ў росныя лугі.
Таемнае мне слова нагудзелі
чмялі і пчолы, восвы, а яшчэ
(была тады, здаецца, што нядзея)
і сонны вожык на сырой жарсыцьве.
Я спазнаваў прыроды элемэнты,
адрозніваць вучыўся верасы
ад чабароў і мяккай дзеразы.
Я гаварыў ім столькі камплімэнтаў –
расылінам і звяярам без выключэнья.
І ўсё гэта за крапельку расы,
за права сузіраць яе штодня.
Радня
мяне шукальнікам назвала
за вечныя бадзяныні і за ўпартасць.
Ня ведала яна, што мая вартасць –
быць братам яшчарцы, шаптацца з воўчым

лыкам,
на крык знаёмы адзываща крыкам
сярод начы, калі гудуць хрушчы,
зынішчаючы
спакойна
хларафіл;
любіць і матылёў, і дразафіл;
любіць спачатку дождж, а потым – сонца,
калі яно гуляе ў краплях спрытна
і зайчыкаў пускае на казюрак,
і сълепіць вочы сонным кажанам;
любіць расу вячэрнюю на сконе
дня доўтага,
калі з балотаў цятне халадком;
любіць прыроды чын і беззаконье,
любіць, калі раптойна град-і-гром...
Калі, зубоў прарваўшы белую ахову,
язык мой схопіць краплю ранішняй расы
так далікатна, што не здрыганецца
ружковы гіяцынт, – тады паўстане
з трохкунтнае прасторы новы дзень.

ДЗЁРЗКІЯ ФАНТАЗІІ НА ТЭМУ СЛАВЫ

Мяне, засыпванага ў пад'ездах,
мяне, зачытанага па блатхатах,
будуць скланяць на сваіх партзъездах
чарговыя мафіі партакратагаў.
Мне будуць лезыці пішчом у вочы.
за штрыфлі тузачь, прасіць аўтограф.
“Ён вырас у горы, на хлебе сірочым...”—
напіша потым шустры біёграф.
Напішуць потым, як жыў, чым дыхаў,
плявузгаць будуць пра лёс, пра творчасць,
а на іспыще студэнтык рыхлы,
пачуўшы імя маё, лоб свой зморшчыць.
І пільны крыгык штось накрамзоліць
пра расхрыстанасць душы сярмяжнай,
і будуць радкі мае вочы мазоліць
віку зь ягонай душой прадажнай.
І толькі травы, зывяры і птахі
мой дух затуляць, калі, няўпынны,
лятаць ён будзе без апранахі,
нікому больш нічога ня вінны.

МАРФАЛАГЧНАЯ ДЭСТРУКЦЫЯ ГАЛАВЫ Ў САКАВІКУ

Нахабна перапоўнены мой рот
сферальны кубатурай белых іклаў,
спаміж якіх дыміцца жарсыцю кнот,
а з паднябенняня рвецца крык асіплы,
альбо такі, што рве мэмбранны мас,
альбо такі, што распранае фурый...
Мой кнот-язык, мой сакратычны пас,
вызвужвайся, вызьмейвайся на Юр'я!
І ты, мой дзень, не пакідай наш пост,
пакуль матор пампue кроў у вены.
Яшчэ нам рана думаць пра пагост,
яшчэ ня ўсе пражыты перамены.
І ты, кадык, адамаў хрумсткі фрукт,
не падвядзі падчас, калі прамову
я буду прамаўляць і есьці з рук,
пяшчотных рук з бругальнym пажам змовы.

ГАРЫЗАНТАЛЬНАЕ ПЕРАМЯШЧЭНЬНЕ СКІВІЦ

Рух сківіц па гарызанталі
здараецца, і ня рэдка:
калі вас на фронт забралі
альбо падвяла німфетка;
альбо калі рэжуць словам
ці проста душаць кравагам,
ці ўпартага частуюць пловам
з чырвонага супэрфасфату;
альбо калі кават кахаюць,
але кахаюць бяздарна;
альбо калі брудна лаюць,
альбо калі дождж і хмарна.
Рух сківіц па гарызанталі
заўсёды мае прычыну:
напрыклад, кахраныне ўкрадлі,
і нельга вярнуць жанчыну.
Ну, тую, што мае класны
клясычна-раманскі профіль,
і позірк скразны і ясны,
і хуткі вішнёвы «опэль».
Рух сківіц гарызантальна –
рэакцыя на праблемы,
на тое, што лёс фатальна
злучае ня тыя клемы.

МІМАЛЁТНЫ ЭКСЦЭС ЗЬ ЕВАЙ БРАЙН

Ты ўсё яшчэ прывабная,
і ціхая, і здольная,
таемная і зграбная
па-свойму, і свавольная.
Але і новай рысаю
твой позірк перакрэслены.
І штосьці непамыснае
глядзіць зь цябе няве села.
Пакінь жа ўсё, што зроблена
ня так, як бы хацелася.
Жыцьцё ня любіць згорбленых,
яно спрыяе съмеласьці.
Падай мне руکі-рэчанькі –
я патану ў іх вуснамі.
Мы станем недарэчнымі
і крышачку распуснымі.
І ты часьцей задыхаеш,
і мне ўваччу зацемрыцца...
Старыя душы выхрысьцім
і ў новыя абернемся.
І зноў у круге сонечным,
крыжуючыся ў свастыку,
мы стомімся, як гончыя,
мы зафіксуем пластыку.
Над намі водар аеру
ўсплыве, засыцерагаючы
ад бліскавіцы карнае
і перуноў каняочых.

НА ДЗЕНЬ СТВАРЭНЬЯ АРГАНІЗАЦЫІ «ПРАВЫ РЭВАНШ»

Маэстра Картасар, як добра, што зайшліся.
Я вам якраз пішу, чытаў «El Examen».
А ўчора дрэнна спаў, і ўпартаге «ніх шысэн»
вярзлося мне ўсю ноч, а потым –
«руssский плен».

Ах, д'ябал! Не магу прапанаваць вам кавы.
Ёсьць, праўда, па сто грам. Тутэйшы алкаголь.
Як? Вам не прывыкаць? А нашыя аблавы?
Дарэчы, хто вам даў для сувязі пароль?

Палкоўнік Габрыэль? Ён суніўся мне таксама.
Ён безумоўна наш. Ён нават больш, чым мы.
Ёсьць спадзяваныні, што нам дапаможа Замак
нарэшце дапісаць пачатыя тамы.

Маэстра Картасар, а што, калі няўдача?
Вы ведаецце, я... Так хочацца пажыць!
Мне часта съніцца сон: жанчына горка плача,
а зь белага пляча крыніца-кроў бяжыць.

Што могуць азначапль такія мроі? Здраду?
Блакаду нашых сіл на ўсходніх рубяжах?
А можа, трэба мне ў варожы тыл з атрадам
прайсці, каб уступіць у бойку на нажах?

Прызнаюся, што мне зусім не даспадобы
сучасны мэханізм вайны і перамог.
Мне цяжка назіраць, як гінуць без хваробы,
як слабая рука скубе зялёны мох...

Аднак, адкінем прэч эстэтыку забойства.
Маэстра Картасар, нам заўтра выступаць.
Пастаўлены задачы: Шэры Дом, Пасольства
бяз шуму і ахвяр за сем хвілін узяць.

У гэты ж самы час каманда «A», Маэстра,
павінна прачасаць наш «дзёрзкі» Тэлецэнтр,
Хай адпачніе эфір да летняе фіесты.
Хай пагуляе ў ім вягрыска перамен.

Нішто ня спыніць нас! Жаўнеры ўжо гатовы.
каб вуліцы заліць шыхтамі чорных рот.
Дык з Богам, Камандант! Ня трэба многа
словая.

Няхай гучыць іх два: ідзе ПЕ-РА-ВА-РОТ!

* * *

Калі суджана мне аднаму бышь,
калі выпала мне на разрыў жышь.
калі стану падступна з ворагам піць.
а найлепшага сябра сурова судзіць:
калі змушаны буду ні сесыці, ні ўстаць,
калі скажуць, што лепей узяць, чым аддаць,
я паверу, магчыма, і тут жа вазьму
на Вялікдзень, а з доўгам прыйду

на Кузьму;

калі здарыщца так, што назад не хадзі.
а наперадзе съмерць і чырвоны гвазьдзік
на рагтоўна зас্তынам шляху майм.
на якім я застыну ў чорным як мім;
калі здарыщца, што і памерці, як жышы:
вельмі цяжка, і съмятнеш, і хочашца

піць... —

вылі, сябра, атруту ў прагны мой рсг.
калі здарыщца' так у мае 30 год.

01.09.92 г.

зъмест

Мы
«Тутэйшыя мальвы і ластаўкі...»
Альтруістычнае
Сон пра нож
«Блукаю і блудадзею...»
«Пекнасьць простае рэчы...»
Момант перамены рытму
«Калі жанчына спажывае грушу...»
«Зіма. Разгуляўся люты... »
Экспромт № 1
Экспромт № 2
Экспромт № 3
«Зіма — ні марозу, ні іурбаў...»
Тацыянне
Ранішняя кантамінацыі з пёраўласабленнем на
фоне сонца і дажджку
Дзёрзкія фантазіі на тэму славы
Марфалагічная дэструкцыя галавы ў сакавіку
Гарызантальнае перамяшчэнне сківіц
Мімалётны экспцэс зь Евой Браўн
На дзень стварэння арганізацыі «Правы
Рэванш»
«Калі суджана мне...»

© OCR: Камунікат.org, 2010 год

© Інтэрнэт-версія: Камунікат.org, 2010 год

© PDF: Камунікат.org, 2010 год